

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Майяна Милчева Митевска

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2. Психология

докторска програма “Позитивна психология”

Автор: Кристиана Георгиева Енева

Тема: Позитивни когнитивни процеси и удовлетвореност от романтичните отношения в ранна зряла възраст

Научен ръководител: Проф. д-р Юрий Павлов Янакиев Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-1496 от 23.06.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Позитивни когнитивни процеси и удовлетвореност от романтичните отношения в ранна зряла възраст“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.2. Психология докторска програма “Позитивна психология”. Автор на дисертационния труд е Кристиана Георгиева Енева – докторантка в задочна форма на обучение / на самостоятелна подготовка) към катедра Психология с научен ръководител Проф. д-р Юрий Павлов Янакиев Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Представеният от Кристиана Георгиева Енева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Докторантът е приложил осем публикации.

Автобиографични данни. Кристиана Георгиева Енева е в гр. Пловдив. Образованието ѝ обхваща бакалавърска и магистърска степен по психология, придобити в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Специален акцент в обучението ѝ заема позитивната психология като дисциплина, насочена към оптимизиране на човешкия потенциал, развитието на личностните и социалните ресурси, креативността, осъзнатостта и психологическата устойчивост.

Нейният професионален опит се отличава с разнообразие, обхващащо както консултативна и терапевтична практика, така и административно-организационни дейности. В качеството си на училищен психолог в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Пловдив, тя осъществява индивидуални и групови консултации с ученици, участва в разработването и управлението на проекти с межкултурен характер, подпомага изграждането на позитивна училищна среда и развива умения за медиация и кризисна интервенция. Професионалното ѝ развитие продължава в частния сектор в областта на логистиката и управлението на екипи, където усъвършенства компетенции по организационна психология, комуникация и маркетинг.

От 2018 г. докторант Енева активно се обучава в майсторска програма по позитивна психотерапия към Дружеството по позитивна психотерапия в България, като преминава специализирана подготовка по индивидуално и семейно консултиране, детско-юношеска терапия и кризисна интервенция. Допълнителна квалификация придобива в обучителни програми по

приложение на статистическия софтуер SPSS в научните изследвания, руски език за академични цели и методика Монтесори. Членството ѝ в World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy свидетелства за ангажимента ѝ към интердисциплинарен и интеркултурен подход в психологическата практика.

В рамките на подготовката си за защита на дисертация по позитивна психология докторант Енева развива научноизследователска дейност с фокус върху утвърждаването на позитивните личностни ресурси.

2. Актуалност на тематиката

Разработваният в дисертационния труд проблем е с висока актуалност както в научен, така и в научно-приложен план, тъй като позитивната психология предлага иновативни подходи за развиване на личностни ресурси, психологическа устойчивост и субективно благополучие в условията на нарастващи социални и професионални предизвикателства. Актуалността на темата се обосновава с необходимостта от емпирично валидирани модели и интервенции, които да подпомагат формирането на позитивни нагласи и умения за справяне в различни възрастови и културни контексти. Степента на значимост е висока на теоретично ниво чрез разширяване на концептуалните рамки за позитивно функциониране, на емпирично ниво чрез предоставяне на нови данни за ролята на личностните и социалните фактори, и на практическо ниво чрез създаване на програми с директно приложение в консултативната и образователната практика. В тази връзка основните задачи на дисертацията включват анализ на съществуващите изследвания, идентифициране на ключови фактори за развитие на позитивни ресурси, изграждане и апробиране на интервенционен модел и оценка на неговата ефективност с цел формулиране на практически препоръки.

3. Познаване на проблема

Докторантката демонстрира задълбочено познаване на състоянието на изследвания проблем чрез системен анализ на съвременните теоретични концепции и емпирични изследвания в областта на позитивната психология. В хода на дисертационния труд литературният материал е оценен критично и творчески, като са очертани както постиженията, така и съществуващите пропуски и противоречия в научната литература. Това позволява формулирането на обосновани изследователски хипотези и разработването на подход, който надгражда и обогатява наличните знания с приносни аспекти и практическа насоченост.

4. Методика на изследването

Избраната методика на изследване е аргументирана и съответства на целта и задачите на дисертационния труд, като осигурява възможност за получаване на надеждни и валидни емпирични данни. Комбинираният подход включва прилагане на количествени и качествени методи, които позволяват комплексно изследване на позитивните личностни и социални ресурси.

Сред основните инструменти са:

- **Измерване на субективното благополучие** (Satisfaction With Life Scale – SWLS), чрез която се оценява общото удовлетворение от живота, пряко свързано с концепцията за позитивна психология;
- **Позитивни и негативни емоции** (Positive and Negative Affect Schedule – PANAS), даваща информация за емоционалния профил на изследваните лица;
- **Психологическа устойчивост** (Connor-Davidson Resilience Scale – CD-RISC), изследваща способността за справяне и адаптация при стресови обстоятелства;
- **Социална компетентност** – адаптиран инструмент за оценка на уменията за изграждане и поддържане на позитивни отношения;
- **Полуструктурирани интервюта**, насочени към идентифициране на индивидуалните стратегии за справяне и личностни ресурси;
- **Наблюдение и самоотчетни методики**, допълващи количествените резултати с качествени данни.

Релевантността на тези методики произтича от тяхното доказано приложение в изследвания на благополучието, устойчивостта и позитивното функциониране. Събраните данни позволяват проверка на хипотезите относно връзките между личностните ресурси, емоционалните нагласи и социалната адаптация. Комбинираното им използване гарантира постигане на поставената цел и получаване на адекватни отговори на основните задачи в дисертационния труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е структуриран последователно в няколко основни раздела, в които се извеждат теоретичните основания, методологичните постановки и емпиричните резултати, формиращи основата на приносите. В теоретичната част е представен критичен анализ на съвременните концепции и подходи в позитивната психология, като са отчетени сходства, различия и неразрешени въпроси в интерпретацията на ключови конструкти като благополучие, устойчивост и личностни ресурси. Този аналитичен преглед подчертава творческото отношение на автора към литературния материал и обосноваването на изследователската позиция.

Методологичната част демонстрира коректен подбор и адаптиране на утвърдени психодиагностични инструменти, съчетани с качествени методи, които осигуряват висока степен на надеждност и валидност на данните. В емпиричната част изводите се базират на статистически обработени резултати и последователно проведен качествен анализ, което дава възможност за проверка на изследователските хипотези.

Естеството на използвания материал е емпирично, събран върху представителна извадка с достатъчна численост и разнообразие, което гарантира достоверност и обективност на получените резултати. Цялостният характер на труда е аналитичен и конструктивен, като в изложението се откроява стремеж за интегриране на теоретични обобщения с практически насоки. На тази основа приносите са аргументирани, проверими и с потенциал за реално приложение в консултативната и образователната практика.

Основните приноси на дисертационния труд се изразяват в обогатяване на теоретичните постановки относно връзката между позитивните когнитивни процеси – оптимизъм, надежда и майндфулнес – и удовлетвореността от романтичните взаимоотношения в ранна зряла възраст. Чрез проведено емпирично изследване са установени значими зависимости между нивата на позитивните нагласи и степента на удовлетвореност, както и влиянието на демографски фактори като възраст и продължителност на връзката. В научно-приложен план трудът предлага валидирани психодиагностични инструменти за българския контекст и формулира практически насоки за разработване на интервенционни програми, насочени към повишаване на благополучието и качеството на партньорските отношения. Събраните резултати могат да послужат като основа за бъдещи изследвания и прилагане в консултативната и терапевтичната практика.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представените публикации са осем на брой, от които пет статии в национални реферирани списания и три доклада в сборници от научни форуми. Всички са изготвени на български език и преобладават самостоятелните авторски участия, като само две публикации са в съавторство. Съдържанието им е тясно свързано с темата на дисертационния труд и обхваща теоретичен преглед, адаптиране и приложение на психодиагностични инструменти и емпирично изследване на връзките между оптимизъм, надежда, майндфулнес и удовлетвореност от взаимоотношенията. Публикациите са издържани професионално, демонстрират последователност и оригинален принос в разработката на проблематиката и съответстват на изискванията за защита на докторска степен.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията на действащите нормативни документи и установените стандарти за представяне на дисертационни трудове. Съдържанието е ясно структурирано, като последователно са представени целите, задачите, методиката, основните резултати и приносите на изследването.

В изложението се откроява аналитичен подход, който отразява комплексния характер на работката и демонстрира познаване на съвременните теоретични направления в позитивната психология. Материалът е поднесен прецизно, с ясно разграничаване между емпирични данни и интерпретация. Формулираните изводи и обобщения коректно представят същността и значимостта на постигнатите резултати.

Заклучението е, че авторефератът е подготвен професионално, напълно съответства на установените изисквания и в достатъчна степен отразява основните резултати, приноси и приложни аспекти на дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчително е в бъдещата научна работа да се разшири емпиричната база чрез големи и разнородни извадки и да се проведат изследвания за практически приложения на утвърдените позитивни когнитивни модели. Също така би било полезно резултатите да се представят в международни публикации и конференции, за да се засили видимостта и приложимостта на приноса в по-широк професионален контекст.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Кристиана Георгиева Енева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Психология като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Кристиана Георгиева Енева в област на висше образование: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.2. Психология докторска програма “Позитивна психология”.

10.07. 2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

проф. д.пс.н. Майяна Митевска